

Afdeeling Ned. Oost-Indië der N. E. V.

Verslag van de derde vergadering
van de Afd. Ned. Oost-Indië der Nederlandsche
Entomologische Vereeniging, gehouden in de Sociëteit
te Buitenzorg op Donderdag 12 Sept. 1929,
te 8¹/₂ uur n.m.

President: Dr. S. LEEFMANS.

Aanwezig als Gast Dr. J. K. DE JONG, die zich later als lid van de Afdeeling opgeeft, en voorts de leden AWIBOWO, FRANSSEN, VAN DER GOOT, KARNY, REYNE, VAN DER VECHT, VERBEEK, DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL en VOÛTE.

De president opent de vergadering met een hartelijk woord van welkom, speciaal aan den gast Dr. DE JONG en aan het nieuwe lid Dr. VOÛTE.

Nadat Spr. enkele mededeelingen gedaan heeft over de wijze, waarop het Bestuur zich voorstelt het contact met de „buiten”-leden van de Afdeeling te onderhouden, worden de notulen van de vergadering van 17 Juni voorgelezen en goedgekeurd.

Hierna is de bespreking van het reglement aan de beurt. Dit geeft weinig aanleiding tot discussie. Een voorstel van den heer DE VOS, om het Bestuur voor onbepaalden tijd te benoemen, vindt bij den president geen bijval en ook verder weinig steun, zoodat de vastgestelde tijd van 1 jaar gehandhaafd blijft. Het reglement wordt daarna ongewijzigd aangenomen. In een reglement op de bibliotheek zal nog nader voorzien worden.

Vervolgens wordt van gedachten gewisseld over de vraag, of de afdeelingsleden boekwerken uit de bibliotheek van de Vereeniging in Holland zouden mogen leenen. Naar de meening van de vergadering moet men hiertoe in bijzondere gevallen in de gelegenheid gesteld worden. Dr. REYNE zal eenige werken, welke hij reeds vroeger aangevraagd heeft, maar die hem toen geweigerd zijn, thans wederom ter leen vragen. Voor dat tot verdere stappen overgegaan wordt, zal

het antwoord op deze aanvraag afgewacht worden.¹⁾

De wetenschappelijke mededeelingen worden ingeleid met het voorlezen van den brief van ons medelid Dr. W. H. DE JONG te Kisaran, dd. 18 Aug. Omtrent het voorkomen van Hevea-mijten op Java zullen, zoo mogelijk, gegevens verzameld worden.

De heer VAN DER GOOT deelt het een en ander mede omtrent eene zeer merkwaardige schildluis-soort welke hij in verschillende bergstreken van Java op eene hoogte van 1200 M. of meer aantrof in gezelschap van eene mier: *Dolichoderus gibbifer*. Het eerst werden zij in 1909 door JACOBSON gevonden. Men vindt de dieren vooral op Senecio, ook wel op Bamboe. Wanneer zij verontrust worden, hechten de schildluizen zich vast op den rug van de mieren en laten zich aldus vervoeren. Volwassen dieren heeft men op de planten nog nooit gevonden, waarom verondersteld wordt, dat deze in de mierenesten leven.

De heer VERBEEK houdt eene causerie over schut- en schrikkleuren en vermeldt een aantal waarnemingen, die met de heerschende opinie omtrent dit onderwerp niet in overeenstemming te brengen zijn. Daar de heer VERBEEK bedoelde waarnemingen denkt te publiceeren, is het overbodig, om hierop thans nog nader in te gaan.

De heer KARNY leest een aan hem gericht schrijven van een zijner collega's in Duitschland voor, dat verschillende practische wenken en raadgevingen voor het drogen en bewaren van insectenverzamelingen in de tropen bevat. Naar aanleiding hiervan deelt de heer VERBEEK mede, dat hij zeer goede resultaten bereikt met het gebruik van in chloorcalcium-oplossing gedrenkte stukjes asbest, die telkens wanneer zij vochtig geworden zijn, opnieuw gedroogd worden.

De heer DE VOS vraagt, of de leden ook waargenomen

¹⁾. Opgemerkt zij, dat Art. 45 van de Wet der Nederlandsche Entomologische Vereeniging luidt: „Geene eigendommen der Vereeniging worden naar het buitenland ter leen gegeven.” Voorts is in Art. 15 aan het Bestuur de toepassing en handhaving der Wet opgedragen. De wijze, waarop veranderingen in de Wet tot stand kunnen komen, is geregeld in Art. 61. De President der N. E. V.

hebben, dat men in de natuur zooveel insecten vindt, waarvan de pooten of sprieten beschadigd zijn. Den overigen heeren is dit verschijnsel echter niet opgevallen. In verband hiermede wijst Dr. KARNY op eene bijzonderheid, die zich voordoet bij *Rhaphidophora*. Hiervan vindt men nooit gave exemplaren; altijd is één van de sprieten korter dan de andere, soms de linker, soms de rechter.

De heer FRANSSEN demonstreert eene bijzonder groote spin, welke hij in de Mampoe-grot op Celebes vond.

De heer LEEFMANS vertoont een manlijk exemplaar van den zeldzamen bidsprinkhaan *Paratoxodera cornicollis* Wood Mason, afgebeeld in „de Tropische natuur”, jaargang 2, met een bijschrift van wijlen Majoor OUWENS.

Verder deelt hij eenige bijzonderheden mede over de bekende Pieride *Appias nero* L., waarvan de ontwikkelingsstadiën nog niet bekend, of ten minste nog niet beschreven schijnen te zijn.

De vlinders vlogen in Maart rondom eenige forsche exemplaren van *Drypetes macrophylla* P. & H. in den Plantentuin te Buitenzorg. Zij waren zoo frisch, dat verondersteld werd, dat deze plant wellicht de voedselplant zou zijn. Bij onderzoek werden dan ook Pieriden-rupsen op het jonge zachte blad gevonden en vertoonden ook de oudere bladeren vreterij. De rups is in grove trekken als volgt: Rug geelachtig groen, overigens groenachtig geelwit met zes overlansche streepvormige rijen van staalblauwe vlekjes, op elk waarvan een kort doortje staat. Kop geel met vele korte blauwzwarte doortjes. De volwassen rups is 3½ cm. lang. De pop is 28 mm. lang, wit met zwarte stippen en met uitsteeksels op den kop en de zijden.

De uit de rupsen verkregen wijfjes gelijken zeer op de ondersoort *figulina* Btlr; alleen is het rood helderder dan op de afbeelding van SEITZ.

Ten slotte vertoont Spr. exemplaren van *Pachytylus migratorius* L. van Buitenzorg en van de Minahassa (N. Celebes), waaronder van beide vindplaatsen de phase *migratoroides* R. & F., de tropische trekkende vorm, voorkomt. Deze vorm is gekenmerkt door een longitudinalen kam op het pronotum en eene duidelijke kiel op den vertex. Merkwaardigerwijze is slechts één geval bekend van meer

massaal optreden dezer soort; dit werd aan Spr. mondeling medegedeeld door den heer KAWILARANG, landbouwkundige voor de Minahassa. In Augustus ving Spr. 's avonds een zeer karakteristiek exemplaar van den trekkenden vorm te Buitenzorg en in Juli 1926 eveneens. Deze phase schijnt dus niet altijd met zwermvorming samen te gaan. Onder de meer massaal waargenomen exemplaren van Celebes bevond zich ook het niet-trekkende type.

Dr. KARNY bevestigde de determinatie der soort en der phase.

De heer VAN DER VECHT demonstreerde eenige Indische bijen, w. o. een bij Batavia gevangen mannetje van *Steganomus javanus* Rits., eene soort, welke, sinds RITSEMA eenige exemplaren, die bij Soerabaja gevangen waren, beschreef, niet meer teruggevonden schijnt te zijn.

Onder dankzegging aan de sprekers wordt de vergadering hierna door den president gesloten.

Verslag van de vierde vergadering
van de Afd. Ned. Oost-Indië der Nederlandsche
Entomologische Vereeniging, gehouden in de Sociëteit
te Buitenzorg op Vrijdag 29 Nov. 1929, te 8¹/₂ uur n.m.

President: Dr. S. LEEFMANS.

Aanwezig de heeren DAMMERMAN, DOCTERS VAN LEEUWEN, FRANSSEN, LIEFTINCK, REYNE, VAN DER VECHT, VERBEEK, DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL en VOÛTE.

Nadat de president de aanwezigen, speciaal het nieuwe lid der Afdeeling den heer LIEFTINCK, hartelijk welkom geheeten heeft, deelt hij mede, dat de door de Nederlandsche Entomologische Vereeniging beloofde serie van het Tijdschrift voor Entomologie in goede orde te Buitenzorg is aangekomen, welk bericht door de vergadering met groote ingenomenheid ontvangen wordt.

Vervolgens houdt de heer LIEFTINCK eene voordracht over *Odonata*. Na eene algemeene inleiding behandelt Spr. meer speciaal de biologie van de Oost-Indische soorten.

Hiervan is nog maar zeer weinig bekend; zoo zijn bijv. slecht van een tiental soorten de larven beschreven. De tot nu toe gevonden vormen wijzen er echter wel op, dat eene uitvoerige studie van dit onderwerp nog vele interessante feiten aan het licht zal kunnen brengen.

De heer REYNE deelt het een en ander mede omtrent beschadiging van boeken door insecten. Hij geeft een overzicht van de over dit onderwerp bestaande literatuur en vermeldt een aantal soorten, die zich aan boekenvraat schuldig maken. Eene der schadelijkste soorten is *Lasioderma*. Opvallend is, dat in strookarton gebonden boeken veel meer door insecten aangetast worden dan die, welke in het iets duurdere grijze karton gebonden zijn. Groote vochtigheid werkt de aantasting in de hand. Kakkerlakken worden vooral door de stijfjes aangelokt. Door grijs karton te gebruiken voor het inbinden, wordt insectenaantasting goed tegengegaan.

Naar aanleiding van deze mededeelingen geeft de heer LEEFMANS het recept van een middel, dat door hem reeds geruimen tijd met succes is toegepast. Dit bestaat uit 10 gram schellak, 10 cm.³ xylol en 100 cm.³ alcohol van 96%. Deze vloeistof wordt met een penseel op de ruggen der boeken aangebracht.

Voort wijst Spr. er op, dat Jhr. VAN HEURN, in samenwerking met het Hoofd van de Afdeeling Nijverheid, in de papierfabriek te Padalarang proeven heeft laten nemen door karton bij de bereiding te impregneeren met loodarsenaat, welke proeven, blijkens de op het Instituut bewaarde monsters, als geslaagd beschouwd mogen worden.

Indien grijs karton, zonder meer, niet wordt aangetast, verdient het de voorkeur boven het met loodarsenaat behandelde.

De heer FRANSEN demonstreert materiaal en foto's van eenige aardrupsen en de daarbij behorende parasieten, enkele Tachiniden, welke een zeer opvallend verschil in hare leefwijze vertoonen. Eene der Tachiniden legt n.l. eieren op de bladeren, welke door de rupsen gevreten worden; de andere soort zet kleine larfjes op de bladeren af. Deze larfjes kunnen zeer lang zonder voedsel blijven leven. Zoodra eene aardrups in hunne nabijheid komt, hechten zij zich daaraan vast en boren zich naar binnen.

De heer LEEFMANS vertelt het een en ander over in grotten voorkomende insecten. Spr. laat materiaal rondgaan van de Mampoe-grot op Celebes en van eene grot in de nabijheid van Djokjakarta en wijst op de verschillen in de fauna van deze twee localiteiten. De medegedeelde bijzonderheden zijn gepubliceerd in een opstel in „de Tropische Natuur” (Maart 1930, blz. 33).

De heer VERBEEK laat ter bezichtiging rondgaan eene *Psychide*-rups met kokertje. De rups werd gevonden in een hollen boom in gezelschap van mieren, waarvan zij het broed roofde. Het kokertje was samengesteld uit stukken van doode mieren. De rups trok zich bij verstoring niet in het kokertje terug, doch zocht integendeel in beweging zijnde voorwerpen op. Mieren zonder broed werden niet aangevallen. Het geroofde broed werd niet onmiddellijk opgegeten, maar in het kokertje opgeborgen. De mieren gaven niet het minste teeken van verweer tegen de rondkruipende rups, die voortdurend uit het kokertje te voorschijn kwam. Gedurende 17 dagen werd de rups met broed van andere mieren in het laboratorium in leven gehouden. Merkwaardig was, dat de rups na een paar dagen reageerde op bewegingen, door zich telkens plotseling in het kokertje terug te trekken, terwijl zij zich daaraan in de boomholte niet in het minst stoorde, ja, er zelfs op afkwam.

Voorts vertoonde Spr. een *Microlepidopteron* met carnivore rupsen, hetwelk hij opkweekte uit de eierpakketten van eene *Mantide*. De vlinder werd door EDW. MEYRICK gedetermineerd als *Monopis hemicitra* Meyr. Uit één pakket werden vijf vlindertjes verkregen, uit een ander twee. Uit deze eierpakketten ontwikkelden zich geene *Mantide*-larfjes.

Onder dankzegging aan de sprekers wordt de vergadering door den president gesloten.

Boekbespreking.

DR. J. WILLE. DIE RÜBENWANZE PIESMA QUADRATA FIEB. (Monographien zum Pflanzenschutz. Herausgegeben von Prof. Dr. H. Morstatt Berlin-Dahlem. Berlin 1929. 116 blz. met 39 afb.).